

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ЕФЕКТИВІЗАЦІЇ ПРАЦІ

Анотація. Розглянуто поняття "ефективність праці" та групу взаємопов'язаних показників, що виражають її сутність. Наведено визначення поняття "ефективізація праці" та основні напрямки її здійснення на макро-, мезо- та мікрорівнях управління.

Аннотация. Рассмотрены понятие "эффективность труда" и группа взаимосвязанных показателей, выражающих ее сущность. Представлены определение понятия "эффективизация труда" и основные направления ее осуществления на макро-, мезо- и микроуровнях управления.

Annotation. A concept "efficiency of labour" and a group of indexes which express its essence are considered. Determination of "labour effectivization" concept and basic directions of its realization are presented on makro-, mezo- and microlevels.

Ключові слова: ефективність праці, ефективізація праці, програмування ефективізації праці.

Однією з головних та найважливіших загальногосподарських та галузевих функцій в умовах вітчизняних ринкових реалій є раціональне використання трудових ресурсів на всіх рівнях національної економіки, що сприятиме виготовленню конкурентоспроможної продукції, поліпшенню фінансово-економічних показників діяльності і зростанню прибутків працівників. Реалізація цих завдань є неможливою без підвищення ефективності праці.

Питання підвищення ефективності праці тісно пов'язане з нагальною проблемою сьогодення – забезпечення сталого економічного розвитку України, тому управлінню продуктивністю у сфері виробництва присвячено багато робіт вітчизняних учених, таких, як: П. Буряк, М. Григор'єва, О. Грішнова, А. Калина, С. Калініна, Б. Карпінський, Н. Лук'янченко, Н. Єсінова та ін.

Під ефективністю діяльності зазвичай розуміють міру досягнення поставленої мети, співвіднесеної з мірою раціональності витрачання використаних при цьому ресурсів. Таким чином, ефективність праці – це співвідношення між результативністю праці й ефективністю отриманих витрат. Визначення ефективності праці має велике практичне значення для формування стратегії і тактики у вирішенні питань забезпечення успішної діяльності підприємств в умовах ринку. Такий процес пошуку найкращих рішень у різних сферах трудової діяльності для досягнення більш високих результатів при скороченні витрат на одиницю цих результатів може бути названий ефективізацією праці, тобто ефективізація праці має своїм результатом приріст ефективності праці.

Зростання ефективності праці є важливою умовою підвищення реальних доходів. У розвинених країнах ефективність праці розглядається як єдине джерело реального економічного зростання і прогресу. В даний час в умовах зростаючої конкуренції на світовому ринку будь-яка країна повинна підтримувати конкурентоспроможний рівень ефективності праці, принаймні, в ключових галузях.

Багатоаспектність ефективності праці як соціально-економічної категорії вимагає розгляду таких показників, що виражають її суть:

продуктивність праці характеризує ефективність витрат праці у сфері матеріального виробництва. Вимір продуктивності праці здійснюється шляхом зіставлення результатів праці у вигляді об'єму виробленої продукції з витратами праці, вираженими середньосписковою чисельністю або відпрацьованим часом. Залежно від прямого або зворотного відношення цих величин існують два показники, що визначають продуктивність праці: виробіток і трудомісткість. Перший виражає зростання продуктивності праці через збільшення об'єму продукції, що виробляється в одиницю часу або доводиться на одного середньоспискового працівника, а другий характеризує те ж саме явище економією праці, витраченої на випуск одиниці продукції;

якість праці, яка може розглядатися з точки зору двох критеріїв: результативності праці – забезпечення конкурентоспроможності продукції і високої якості виконаних робіт, послуг зі всією сукупністю споживчих властивостей; економічності витрат – міри інтенсивності праці і продуктивності використання речовинних ресурсів.

Зростання ефективності праці є важливою умовою підвищення реальних доходів. В умовах виробництва чинники зростання ефективності праці – це сукупність причин (обставин), що сприяють зміні витрат на виробництво одиниці продукції, робіт, послуг, і на цій основі зміні рівня ефективності праці.

Чинники зростання ефективності праці різноманітні і можуть бути класифіковані за багатьма ознаками [1 – 3]. Класифікація чинників потрібна для того, щоб визначити характер їх впливу на функціонування економіки, виявити взаємозв'язок між окремими чинниками, визначити кількісне зростання продуктивності праці за рахунок того або іншого конкретного чинника.

Для забезпечення високого рівня ефективності праці підприємства повинні зберігати високу якість продукції, освоювати нові продукти і технології, гарантувати належні умови праці і підтримувати прибутковість на прийнятному рівні. Добитися цих цілей можна за допомогою програм ефективізації праці.

Ці програми передбачають безперервний процес стратегічного прогнозування, оперативного планування, постійного контролю за ефективним використанням чинників зростання продуктивності праці, постійне вивчення внутрішніх резервів підвищення продуктивності праці і створення умов для їх реалізації. Програми ефективізації

На державному рівні програма ефективізації праці передбачає такі напрями роботи в цій області:
забезпечення соціально-економічної орієнтації науково-технічної політики створення нового виду виробів, технологій і засобів виробництва шляхом вироблення і строгого дотримання вимог ефективної праці, привабливої для людини за змістом і умовами, що повинне знайти відображення в інвестиційній політиці і в стимулюванні праці дослідників і розробників;

посилення ролі організаційних чинників у підвищенні ефективності праці на основі розробки нормативних актів, матеріалів і рекомендацій щодо комплексного вирішення питань організації і технології трудової діяльності у сфері досліджень, у виробництві й управлінні;

визначення соціально-економічних пріоритетів при виробленні структурної політики і розміщенні продуктивних сил у цілях підтримки підприємництва, розвитку господарських зв'язків між галузями і регіонами, а також зовнішньоекономічних зв'язків;

створення економічних і соціальних умов для забезпечення дієвості систем підвищення кваліфікації всіх категорій працівників, для посилення мотивів і стимул-реакцій високопродуктивної праці, для поліпшення соціальних умов праці і підвищення на цій основі ефективності праці.

На регіональному (галузевому) рівні програма ефективізації праці включає такі напрями:

забезпечення гнучкої науково-технічної політики з врахуванням галузевих особливостей, виділення пріоритетних для економіки регіону напрямів розвитку технології і засобів виробництва;

координація і підтримка роботи з поліпшення організації праці;

формування структурної політики, сприяння встановленню і підтримці коопераційних господарських зв'язків між підприємствами, формування фінансової політики стимулювання ефективної діяльності підприємств;

посилення ролі соціальних чинників: підвищення кваліфікації працівників, поліпшення соціальних умов праці, розвиток соціальної інфраструктури.

На рівні підприємств програма ефективності праці складається з напрямів (підпрограм) за чинниками ефективності.

Наук. керівн. Салун М. М.

-
- Література:** 1. Гончаров В. М. Концептуальні проблеми ефективності праці в Україні / Гончаров В. М. // Вісник економічної науки України. – 2007. – № 2. – С. 33–37. 2. Бабицький А. Моделі економічного зростання і проблема підвищення суспільної продуктивності праці / Бабицький А. // Вісник економічної науки України. – 2008. – № 1. – С. 22–28. 3. Музиченко С. А. Продуктивність праці, соціально-економічна сутність категорії / Музиченко С. А. // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 6. – С. 24–28. 4. Богиня Д. Ефективність праці в ринковій економіці / Богиня Д., Шевченко А. // Україна: аспекти праці. – 1996. – № 4. – С. 3–6.